

การบัญชีขั้นต้น

ฉบับอ่านเข้าใจง่าย

พร้อมด้วย
สื่อการสอน
ที่ครบครัน

eBook

THAILAND
ACCOUNT.com

อำนาจ รัตนสุวรรณ

จิรเสฏฐ์ ภิรจนานนท์

www.ThailandAccount.com

การบัญชีขั้นต้น

ฉบับอ่านเข้าใจง่าย

โดย

ผศ.อำนาจ รัตนสุวรรณ E-mail : amnajrat@gmail.com

บช.ม. (การต้นทุน) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บธ.บ. (การบัญชี) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ม.ศ.5 (วิทยาศาสตร์) โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย กทม.

ดร.ธีรเสฏฐ์ ศิรธนานนท์ E-mail : teeraset.s@gmail.com

กศ.ด. (การจัดการการอุดมศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บธ.ม. (การเงิน) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บช.บ. (การต้นทุน) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ม.6 (วิทยาศาสตร์) โรงเรียนอัสสัมชัญ กทม.

ราคา 179 บาท

อาจารย์ผู้สอนสามารถขอรับสิทธิ์ใช้สื่อการสอนใน google drive ได้จากศูนย์หนังสือจุฬาฯ
สื่อการสอน: บทเรียน (ในรูปแบบ PowerPoint และ PDF) แบบทดสอบ Interactive
เฉลยแบบฝึกหัด (ในรูปแบบ PowerPoint และ PDF) และ อื่นๆ เพื่อใช้ในการเรียนการสอน

ภาพปกหน้า : ราเชนทร์ ชาลวาลา

ภาพปกหลัง พิมพ์และจัดรูปเล่ม : Amzy R. Nirvana

ISBN e-book 978-616-586-613-2

นิสิตนักศึกษาและบุคคลทั่วไปสามารถดาวน์โหลดสื่อการสอนได้จากเว็บไซต์หรือบล็อก

ตะ >> ThailandAccount or AccThai

การบัญชีขั้นต้น ฉบับอ่านเข้าใจง่าย

ผู้แต่ง อำนาจ รัตนสุวรรณ
 ดร.ธีรเสฏฐ์ ศิริธนานนท์

พิมพ์ครั้งแรก กันยายน 2564 (เนื้อหาเดียวกับหนังสือการบัญชีขั้นต้น พิมพ์ครั้งที่ 6)
ปรับปรุงครั้งที่ 1 มีนาคม 2567 (เปลี่ยนส่วนเนื้อหาจากขาวดำเป็นสี และแก้ไขข้อผิดพลาดที่พบ)

ISBN e-book 978-616-586-613-2

ราคา 179 บาท

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. 2558 ห้ามลอกเลียนแบบหรือคัดลอก
ส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ นอกจากจะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้เขียนเท่านั้น

จัดพิมพ์โดย ดร.ธีรเสฏฐ์ ศิริธนานนท์

สั่งซื้อได้ที่ ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย <https://www.chulabook.com>
ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทร.086 323 3703 - 4, 02 255 4433
customer@cubook.chula.ac.th, info@cubook.chula.ac.th
Apps: CU-eBook Store

คำนำ

ThailandAccount ได้ให้ความสำคัญกับสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบดิจิทัลมาโดยตลอด และได้เผยแพร่สื่อต่างๆที่ได้จัดทำผ่านเว็บไซต์และบล็อก ให้นักศึกษาและบุคคลทั่วไปสามารถดาวน์โหลดไปใช้ได้ เพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับการเรียนการสอนวิชาการบัญชีขั้นต้น คณะผู้เขียนจึงได้จัดทำหนังสือในรูปแบบดิจิทัล หรือ eBook โดยใช้เนื้อหาเดียวกันกับในหนังสือการบัญชีขั้นต้น ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6

คณะผู้เขียน
กันยายน 2564

ดร.ธีรเสฏฐ์ ศิริธนานนท์

ข้อมูลการศึกษา

2528 – 2531 ม.6 (แผนกวิทยาศาสตร์) โรงเรียนอัสสัมชัญ กทม.

2531 – 2535 บช.บ. (การต้นทุน) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2537 – 2539 บช.ม. (การเงิน) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2561 – 2564 กศ.ด. (การจัดการการอุดมศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รางวัลที่ได้รับ

- นักบริหารดีเด่น สาขาเทคโนโลยีการศึกษา ประจำปี 2547

- Certificate of Basic of Supply Chain Management

ประสบการณ์การทำงาน

2535 – 2536

- นักวิเคราะห์การเงิน บริษัท แคเรียร์ (ประเทศไทย) จำกัด

2536 – 2539

- ผู้บริหารโครงการพัฒนาระบบสารสนเทศภาครัฐและเอกชน บริษัท อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนลซอฟต์แวร์แพลตฟอร์ม จำกัด

- หัวหน้าทีมงานพัฒนาระบบสารสนเทศภาครัฐและ เอกชน / นักวิเคราะห์ระบบงาน

2539 – 2541

- ที่ปรึกษาการวางแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานราชการและเอกชน เช่น กรมสรรพสามิต บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ชีทก้า จำกัด (มหาชน) , บริษัท ยูไนเต็เดกรีนอินดัสตรี จำกัด , บริษัทโมลด์เอนด์ได จำกัด

- นักวิเคราะห์ธุรกิจ บริษัท เอ็มโฟกัส จำกัด (บริษัทใน เครือลือชกซ์เลย์)

2541 – 2544

- หัวหน้าสาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต

2544 – 2548

- ผู้อำนวยการศูนย์บริการทางวิชาการ มหาวิทยาลัยรังสิต

- ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาสาทรธานี มหาวิทยาลัยรังสิต

- รองคณบดีคณะบัญชี มหาวิทยาลัยรังสิต

- เว็บไซต์เตอร์ – www.thailandaccount.com ,

2548 – 2549

- Senior Brand and Marketing Director บริษัท ปองทรัพย์ จำกัด (มหาชน)

- ที่ปรึกษาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ – eMarketplace (www.smemall.com)

2549 – 2550

- Vice President บริษัท ป้องทรัพย์ จำกัด (มหาชน)
- Acting Chief Financial Officer บริษัท ป้องทรัพย์ จำกัด (มหาชน)

2551

- Chief Strategic Officer บริษัท ป้องทรัพย์ จำกัด (มหาชน)
- Acting Chief Financial Officer บริษัท ป้องทรัพย์ จำกัด (มหาชน)

2552

- Vice President - Corporate System บริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน)

2552 – ปัจจุบัน

- ที่ปรึกษาธุรกิจ (Business Mentor)

และ >> [หน่วยงานที่ให้คำปรึกษาและผลงาน](#)

2566 – ปัจจุบัน

- ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช

หนังสือที่เขียน

- ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ : แนวคิดเพื่อการเปลี่ยนแปลง! (พิมพ์ครั้งแรกปี 2539)
- คู่มือบัญชีสำหรับนักบริหาร (แปลและเรียบเรียงจาก Accounting manual for managers ของ Jae K. Shim, Joel G. Siegal พิมพ์ครั้งแรกปี 2544)
- ระบบสารสนเทศทางการบัญชี (แปลและเรียบเรียงจาก Accounting information system : Marshall B. Romney, Paul John Steinbart พิมพ์ครั้งแรกปี 2545)
- การบัญชีบริหาร (เขียนร่วมกับอีก 3 ท่าน พิมพ์ครั้งแรกปี 2546)
- การบัญชีขั้นต้น (เขียนร่วมกับอีก 1 ท่าน พิมพ์ครั้งแรกปี 2549)
- การเงินธุรกิจ (เขียนร่วมกับอีก 2 ท่าน พิมพ์ครั้งแรกปี 2553)

ความร่วมมือกับองค์กรธุรกิจ (ร่วมกับ ผศ.อำนาจ รัตนสุวรรณ)

2547 จัดทำหลักสูตร “การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์สำหรับ SMEs” ซึ่งเป็นการศึกษาแบบ E-learning

ในโครงการ Learn2gether ของบริษัท ยูไนเต็คคอมมูนิเกชั่น อินดัสตรี จำกัด (มหาชน) หรือ ยูคอม

2560 ออกแบบวิธีคิดต้นทุนผลิตภัณฑ์นมไทย-เดนมาร์กตามระบบต้นทุนฐานกิจกรรม สำหรับโรงงานที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และปี 2561 สำหรับโรงงานที่จังหวัดสุโขทัย

ผศ.อำนาจ รัตนสุวรรณ

ข้อมูลการศึกษา

- 2514 – 2516 ม.ศ. 5 (แผนกวิทยาศาสตร์) โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย กทม.
2516 – 2517 คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี (ไม่จบการศึกษา)
2520 – 2527 บริหารธุรกิจบัณฑิต (การบัญชี) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2529 – 2534 บัญชีมหาบัณฑิต (การต้นทุน) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประสบการณ์การทำงาน (ก่อนจบปริญญาตรี)

- 2517 – 2518 พนักงานตรวจสอบคุณภาพเยื่อกระดาษ บริษัท สยามครีฟ จำกัด
2520 – 2521 ผู้ช่วยพนักงานคุมเครื่องจักร บริษัท เรย์โนลด์ อลูมิเนียม จำกัด
2521 – 2524 พนักงานตรวจสอบคุณภาพสินค้า บริษัท ธนากรผลิตภัณฑ์น้ำมันพืช จำกัด

ประสบการณ์การทำงาน (หลังจบปริญญาตรี)

- 2528 (ม.ค. – พ.ค.) นายทหารเหล่าการเงิน (ยศว่าที่ ร.ต.) ตำแหน่งประจำกรมการเงินทหารบก
2529 – 2530 อาจารย์พิเศษ โรงเรียนโยนออฟอาร์คพัฒนศึกษา
2530 – 2534 อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต
2534 – 2536 อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยโยน
2536 – 2547 อาจารย์ประจำคณะบัญชี มหาวิทยาลัยรังสิต
2547 – ปัจจุบัน ปฏิบัติธรรมที่ เชียงใหม่-เชียงราย

หนังสือที่เขียน

การบัญชีเพื่อจัดการ (พิมพ์ครั้งแรกปี 2542), หลักการบัญชี 1 (พิมพ์ครั้งแรกปี 2545), การบัญชีบริหาร (เขียนร่วมกับอีก 3 ท่าน พิมพ์ครั้งแรกปี 2546) และ การบัญชีขั้นต้น (เขียนร่วมกับอีก 1 ท่าน พิมพ์ครั้งแรกปี 2549)

การได้รับเชิญเป็นวิทยากร

- 2540 บรรยายเรื่อง “การวิเคราะห์การดำเนินงานด้านการบัญชีและการเงิน” ที่สำนักตรวจบัญชี
กลาโหม ร่วมกับ ผศ.สุปราณี ศุกระเศรณี
2544 บรรยายเรื่อง “การบัญชีต้นทุนกิจกรรมและการประยุกต์ใช้งาน” ที่โรงพิมพ์ธนบัตร ธนาคารแห่งประเทศไทย ร่วมกับ ผศ.ศุภสิน สุริยะ

ความร่วมมือกับองค์กรธุรกิจ (ร่วมกับ ดร.ธีรเสฐฐ์ ศิริธนานนท์)

- 2547 จัดทำหลักสูตร “การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์สำหรับ SMEs” ซึ่งเป็นการศึกษาแบบ E-learning
ในโครงการ Learn2gether ของบริษัท ยูไนเต็ดคอมมูนิเคชั่น อินดัสตรี จำกัด (มหาชน) หรือ ยูคอม
2560 ออกแบบวิธีคิดต้นทุนผลิตภัณฑ์นมไทย-เดนมาร์กตามระบบต้นทุนฐานกิจกรรม สำหรับโรงงานที่
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และปี 2561 สำหรับโรงงานที่จังหวัดสุโขทัย

คำนำสำหรับ eBook

ThailandAccount ได้ให้ความสำคัญกับสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบดิจิทัลมาโดยตลอด และได้เผยแพร่สื่อต่างๆที่ได้จัดทำผ่านเว็บไซต์และบล็อก ให้นิสิตนักศึกษาและบุคคลทั่วไปสามารถดาวน์โหลดไปใช้ได้ เพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับการเรียนการสอนวิชาการบัญชีขั้นต้น คณะผู้เขียนจึงได้จัดทำหนังสือในรูปแบบดิจิทัล หรือ eBook โดยใช้เนื้อหาเดียวกันกับในหนังสือการบัญชีขั้นต้น ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6

คณะผู้เขียน

กันยายน 2564

คำนำสำหรับการพิมพ์ครั้งที่ 6

ส่วนที่ต่างจากการพิมพ์ครั้งก่อนๆ คือ นำตัวอย่างในหัวข้อเสริม (ไฟล์ PowerPoint) ที่เผยแพร่ในเว็บไซต์และบล็อกของหนังสือ มาพิมพ์ไว้ในหนังสือตอนท้ายเล่ม ทั้งนี้เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจกับหัวข้อข้อเสริมต่างๆ ได้แก่ ตัวอย่างของ งบกระแสเงินสด (FAw1) หนี้กู้ (FAw2) และ เงินกู้ยืมระยะยาว (FAw3) พร้อมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องที่ตรวจพบเพิ่มเติม

หลายท่านได้ส่งข้อเสนอแนะเข้ามาซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวกับการสอน และที่เสนอเข้ามามากคือ ให้แปลง PowerPoint บทเรียนชุดใหม่เป็น PDF ตอนนี้คงต้องขอให้ท่านใช้ PDF ที่แปลงจากชุดเก่าไปก่อน เพราะการแปลงไฟล์ค่อนข้างยุ่งยากต้องใช้เวลานานเนื่องจากข้อความใน PowerPoint ในแต่ละสไลด์ส่วนใหญ่จะกำหนดให้มีการเคลื่อนไหว และข้อความในหลายสไลด์ซ้อนทับกัน จึงไม่สามารถใช้คำสั่งแปลงได้ทันที ต้องจัดรูปแบบข้อความใน PowerPoint ทุกสไลด์ใหม่ทั้งหมด อย่างไรก็ตามพวกเราจะพยายามจัดทำและทยอยขึ้นเผยแพร่บนเว็บไซต์และบล็อกต่อไป

คณะผู้เขียน

กุมภาพันธ์ 2564

คำนำสำหรับการพิมพ์ครั้งที่ 1 – 5

นิสิตนักศึกษาที่เรียนทางด้านบริหารธุรกิจ วิทยาการจัดการ พาณิชยศาสตร์ และการบัญชี มักประสบปัญหาการเรียนวิชาบัญชีเล่มแรกเป็นอย่างมาก ส่วนใหญ่มักจะบ่นว่าเรียนไม่ค่อยจะรู้เรื่อง คณะผู้เขียนเห็นว่า การบัญชีขั้นต้นเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนวิชาบัญชีในอนาคต จึงได้เริ่มปูพื้นฐานทางบัญชีด้วยเรื่องฐานะการเงินของส่วนบุคคล (อยู่ท้ายบทที่ 1) เนื่องจากเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวมากที่สุด เมื่อเข้าใจเรื่องนี้ดีแล้ว น่าจะทำความเข้าใจกับการบัญชีขั้นต้นได้ไม่ยากนัก นอกจากนี้คณะ

ผู้เขียนได้พยายามวางรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในแต่ละส่วนให้อ่านเข้าใจได้ง่าย และมีความกระชับ พร้อมทั้งเสริมด้วยแบบฝึกหัด

เนื้อหาในหนังสือแบ่งออกเป็น 9 บท คือ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบัญชี งบการเงิน การบันทึกรายการค้าในบัญชี รายการปรับปรุงและการจัดทำงบการเงิน วงจรการบัญชี การบัญชีสำหรับกิจการที่ซื้อขายสินค้า การบัญชีสำหรับกิจการที่ผลิตสินค้า ระบบบัญชี (สมุดรายวันเฉพาะ) และ ระบบสารสนเทศทางการบัญชี จัดพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปลายปี 2549

การทำแบบฝึกหัดเป็นสิ่งจำเป็นต่อการศึกษาวិชาการบัญชีขั้นต้น แต่นิสิตนักศึกษาหลายคนรู้สึกเบื่อหน่ายและท้อถอย เพราะการทำแบบฝึกหัดแต่ละข้อต้องใช้แบบฟอร์มทางบัญชี เช่น สมุดรายวันทั่วไป บัญชีแยกประเภท และกระดาษทำการ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในเว็บไซต์มีแบบฟอร์มทางบัญชีหรือกระดาษคำตอบที่ใช้สำหรับทำแบบฝึกหัด (บางข้อ) ให้นิสิตนักศึกษาดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์ www.thailandaccount.com พร้อมแนวคำตอบของแบบฝึกหัด (บางข้อ) รวมทั้ง PowerPoint บทเรียน ต่อมาได้จัดทำ PowerPoint บทเรียนสำหรับเนื้อหาที่ไม่ได้เขียนไว้ในหนังสือ เช่น งบกระทบยอดเงินฝากธนาคาร และอื่นๆ แล้วเผยแพร่บนเว็บไซต์เพื่อให้ทุกคนที่สนใจสามารถดาวน์โหลดไปใช้ได้

กลางปี 2552 ThailandAccount ได้ร่วมกับศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดเสวนาเชิงวิชาการเรื่อง “เทคนิคการสอนวิชาบัญชีด้วยสื่อการสอนสมัยใหม่ (Digital Content)” ณ ศูนย์ศึกษาสาทรธานี มีคณาจารย์จากหลายสถาบันให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก จนทำให้ที่นั่งที่ได้สำรองไว้ไม่เพียงพอ ThailandAccount ได้รับคำแนะนำจากคณาจารย์ที่เข้าร่วมเสวนา ให้จัดทำสื่อการสอน (PowerPoint Presentation) ในบางหัวข้อเพิ่มเติมรวมทั้งแบบฝึกหัด และเพิ่มเติมเนื้อหาในหนังสือการบัญชีขั้นต้น

การพิมพ์ครั้งที่ 3 เมื่อต้นปี 2554 ได้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาบางเรื่องไว้ในภาคผนวก ได้แก่ งบกระทบยอดเงินฝากธนาคารและเงินสดย่อย หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ การบัญชีเกี่ยวกับตัวเงิน และการกลับรายการปรับปรุง ซึ่งเป็นหัวข้อที่ได้จัดทำในรูปแบบ PowerPoint และได้เผยแพร่บนเว็บไซต์ไปแล้วพร้อมด้วยแบบฝึกหัด ส่วนบางหัวข้อที่ได้รับคำแนะนำมาแต่ไม่ได้เขียนหัวข้อเหล่านั้นเพิ่มเติมไว้ในหนังสือ ก็ได้จัดทำเป็นสื่อการสอนแทน (PowerPoint) และ เผยแพร่บนเว็บไซต์ ได้แก่ งบกระแสเงินสด หุ้นกู้ เงินกู้ยืมระยะยาว ที่ดินอาคารและ อุปกรณ์ และ ระบบใบสำคัญจ่าย แบบฝึกหัดสำหรับ 5 หัวข้อนี้จะทยอยจัดทำและเผยแพร่บนเว็บไซต์

พิมพ์ครั้งที่ 4 เมื่อต้นปี 2556 เพื่อความสะดวกในการใช้หนังสือจึงได้นำเอาแบบฝึกหัดสำหรับภาคผนวก ที่เคยเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์และแผ่นซีดีมาจัดพิมพ์ไว้ในหนังสือ และในปีนี้ได้เปิดบล็อก accthai.wordpress.com ซึ่งท่านสามารถเข้าไปดาวน์โหลดสื่อการเรียนการสอนวิชาการบัญชีขั้นต้นได้เช่นเดียวกันกับ thailandaccount.com

ข้อผิดพลาดที่ตรวจพบในหนังสือ คณะผู้เขียนจะแจ้งให้ท่านทราบทางเว็บไซต์และบล็อก และหากท่านพบข้อผิดพลาดใน หนังสือ PowerPoint บททดสอบบน Authorware (Interactive Quiz) แนวคำตอบแบบฝึกหัด และกระดาษคำตอบสำหรับแบบฝึกหัดหรือแบบฟอร์มบัญชี กรุณาแจ้งให้คณะผู้เขียนทราบด้วย ผ่านทาง E-mail address: amnajrat@gmail.com หรือ artaphon@gmail.com

หนังสือในบางบทไม่มีเนื้อหาบางเรื่อง เรื่องนั้นๆอาจแสดงเพิ่มเติมไว้ในสื่อ PowerPoint และถ้าท่านอยากให้เนื้อหาบางเรื่องในบทใด แจ้งให้เราทราบผ่านทาง E-mail address สำหรับสื่อชนิดนี้ได้มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ครั้งล่าสุดเมื่อต้นปี 2559 และคาดว่าจะไม่เกินสิ้นเดือนกุมภาพันธ์ 2560 PowerPoint ชุดใหม่คงจะแล้วเสร็จและเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์และบล็อกเพื่อให้ท่านได้ดาวน์โหลดไปใช้ และเพื่อให้สามารถมองเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นกว่าทุกชุดที่เคยเผยแพร่ไปแล้ว ชุดใหม่จะใช้ font size 32 ทุกบท และบางบทหรือบางหัวข้อจะเป็นแบบจอกว้าง หรือ widescreen เช่น กระดาษทำการ (ที่ผ่านมาใช้ font size 28 และเป็นแบบจอแคบทั้งหมด) สะดวกยิ่งขึ้นเมื่อนำไปใช้กับมือถือหรือแท็บเล็ต ซึ่งปัจจุบันท่านสามารถติดตั้ง PowerPoint ของ Microsoft บนมือถือหรือแท็บเล็ตได้ฟรีผ่าน :Google Play

คณะผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้และสื่อการเรียนการสอนประเภทต่างๆจะเป็นประโยชน์ต่อนิสิตนักศึกษา ตลอดจนบุคคลทั่วไปที่สนใจเรื่องการบัญชี หากหนังสือเล่มนี้และสื่ออื่นๆที่จัดทำขึ้น มีข้อผิดพลาดหรือขาดตกบกพร่องประการใด คณะผู้เขียนขออภัยไว้ล่วงหน้า และยินดีรับข้อเสนอแนะจากทุกท่าน

คณะผู้เขียน

มกราคม 2560

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบัญชี	1
ประเภทของธุรกิจ	1
รูปแบบการจัดตั้งธุรกิจ	2
ผู้ใช้ข้อมูลทางการบัญชี	2
หลักและแนวความคิดในทางการบัญชี	3
ฐานะทางการเงินของส่วนบุคคล	8
บทที่ 2 งบการเงิน	11
งบแสดงฐานะการเงิน	11
งบกำไรขาดทุน	12
ผลกระทบของรายการค้าต้องบแสดงฐานะการเงิน	13
สมการบัญชี	18
แบบฝึกหัด	22
บทที่ 3 การบันทึกรายการค้าในบัญชี	27
บัญชี	27
เดบิตและเครดิต	28
หลักการบัญชีคู่	29
บัญชีที่ใช้โดยทั่วไป	30
ผังบัญชี	32
การบันทึกรายการค้าในบัญชีตัวที (T)	33
งบทดลอง	38
การบันทึกรายการค้าตามระบบบัญชี	40
แบบฝึกหัด	47
บทที่ 4 รายการปรับปรุงและการจัดทำงบการเงิน	57
รายการปรับปรุง	57
ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า	57
รายได้รับล่วงหน้า	58
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	59

แต่ที่เคหน้ำ
เพื่อไปกินน้ำนั้น

	หน้า
รายได้ค้างรับ	60
ค่าเสื่อมราคา	62
ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ	63
งบทดลองหลังรายการปรับปรุง	66
การจัดทำงบการเงิน	70
การจัดหมวดหมู่ของรายการต่างๆที่ปรากฏในงบแสดงฐานะการเงิน	71
แบบฝึกหัด	74
บทที่ 5 วงจรการบัญชี	85
กระดาด้าทำการ	85
รายการปิดบัญชี	91
งบทดลองหลังรายการปิดบัญชี	93
รายการเปิดบัญชี	93
วงจรการบัญชี	95
การบัญชีสำหรับห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด	95
แบบฝึกหัด	98
บทที่ 6 การบัญชีสำหรับกิจการที่ซื้อขายสินค้า	103
รายได้จากการขาย	103
ต้นทุนสินค้าที่ขาย	106
ระบบการบันทึกบัญชีสินค้าเมื่อสิ้นงวด (Periodic Inventory System)	107
ระบบการบันทึกบัญชีสินค้าแบบต่อเนื่อง (Perpetual Inventory System)	116
เปรียบเทียบการบันทึกบัญชีตามระบบ Periodic และ Perpetual	121
การคำนวณสินค้าคงเหลือและต้นทุนสินค้าที่ขาย	122
(ราคาทุนเจาะจง, ราคาทุนเข้าก่อน-ออกก่อน, ราคาทุนเข้าหลัง-ออกก่อน, ราคาทุนถัวเฉลี่ย)	
การเปรียบเทียบกำไรขั้นต้นและสินค้าคงเหลือในแต่ละวิธี	127
ภาคผนวก 1 : ภาษีมูลค่าเพิ่ม	128
ภาคผนวก 2 : ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย และ เงินประกันสังคม	135
แบบฝึกหัด	137

	หน้า
บทที่ 7 การบัญชีสำหรับกิจการที่ผลิตสินค้า	151
ข้อแตกต่างระหว่างกิจการที่ขายสินค้าและกิจการที่ผลิตสินค้า	151
ต้นทุนการผลิตสินค้า	152
สินค้าคงเหลือ	152
การบันทึกบัญชีรายการต่างๆ	153
งบกำไรขาดทุนและงบต้นทุนสินค้าที่ผลิต	154
กระดาษทำการ	155
งบการเงิน	158
รายการปรับปรุงและปิดบัญชี	160
การตีราคาสินค้าคงเหลือ	163
แบบฝึกหัด	164
บทที่ 8 ระบบบัญชี	171
สมุดรายวันเฉพาะ	171
สมุดบัญชีแยกประเภทย่อย	172
การผ่านรายการจากสมุดรายวันขาย	172
การอ้างอิงเมื่อได้มีการผ่านรายการแล้ว	174
สมุดรายวันรับเงิน	174
สมุดรายวันซื้อ	177
สมุดรายวันจ่ายเงิน	177
รับคืนและส่วนลด	180
ส่งคืนและส่วนลด	181
การออกแบบสมุดรายวันเฉพาะ	181
ระบบคอมพิวเตอร์	184
แบบฝึกหัด	186
บทที่ 9 ระบบสารสนเทศทางการบัญชี	193
ระบบสารสนเทศทางการบัญชีคืออะไร	193
ทำไมต้องศึกษาระบบสารสนเทศทางการบัญชี	194
เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ของธุรกิจ	195
ระบบสารสนเทศทางการบัญชีกับกลยุทธ์ของธุรกิจ	196

	หน้า
การประมวลผลรายการ : ขั้นตอนและเอกสาร	197
การเลือกใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชี	199
การจัดเตรียมสารสนเทศและการตัดสินใจ	210
ระบบสารสนเทศทางการบัญชีในอนาคต	210

ภาคผนวก

211

เงินสด เงินฝากธนาคาร และ เงินสดย่อย	211
เงินฝากธนาคาร	211
การกระทบยอดเงินฝากในธนาคาร (Bank Reconciliation)	212
เงินสดย่อย	215
ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ หนี้สงสัยจะสูญ และ หนี้สูญ	217
การตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	217
การบันทึกรายการตัดบัญชีลูกหนี้เป็นหนี้สูญ	217
การบัญชีเกี่ยวกับตัวเงิน	219
เมื่อได้รับตัวเงินและเมื่อถึงวันครบกำหนดรับเงิน	219
ตัวเงินรับขายลด และ ตัวเงินขาดความเชื่อถือ	220
การกลับรายการปรับปรุง	222
แบบฝึกหัด	224
ตัวอย่างในหัวข้อเสริม (ไฟล์ PowerPoint)	238

บรรณานุกรม

240

บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบัญชี

การบัญชี (Accounting) เป็นเรื่องของการจดบันทึกรายการหรือข้อมูลที่เป็นจำนวนเงิน รายการประเภทเดียวกันจะถูกบันทึกไว้ด้วยกัน เช่น สมุดหน้าที่ 1-10 ใช้บันทึกรายการเงินสดที่ได้รับ และจ่าย หน้าที่ 21-25 ใช้บันทึกสิ่งของเครื่องใช้ที่มีอยู่ หน้าที่ 26-29 ใช้บันทึกรายการที่เป็นหนี้ หน้าที่ 51 ใช้บันทึกค่าไฟฟ้าของแต่ละเดือน และเมื่อสิ้นระยะเวลาหนึ่งจะสรุปยอดของรายการต่างๆ ที่ได้บันทึกไว้ว่า แต่ละรายการมียอดเป็นเท่าใด แล้วจัดทำเป็นรายงาน รวมทั้งการวิเคราะห์และตีความหมายของข้อมูลที่ปรากฏในรายงานที่สร้างขึ้น

คนส่วนใหญ่คิดว่าการบัญชีเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนักบัญชีเท่านั้น ความจริงแล้วการบัญชีเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคน การรับเงิน การจ่ายเงินเพื่อซื้อสิ่งของ การกู้เงินจากธนาคารเพื่อซื้อบ้าน ล้วนเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการบัญชีทั้งสิ้น เพียงแต่ไม่ได้มีการบันทึกข้อมูลเหล่านี้ หรืออาจจะมีการบันทึกเพียงบางเรื่องเท่านั้น

ในปัจจุบันการบัญชียังมีบทบาทมากยิ่งขึ้น นักการเมืองที่ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีจะต้องยื่นแบบแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินว่ามีที่มาที่ไปอย่างไร เกษตรกรจะกู้เงินจากธนาคารการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร จะต้องประมาณการรายรับและรายจ่ายยื่นต่อธนาคาร ซึ่งเป็นเรื่องของการบัญชีทั้งสิ้น แต่เป็นการบัญชีของส่วนบุคคล สำหรับการบัญชีที่จะกล่าวถึงนี้ เป็นการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ

ประเภทของธุรกิจ

1. ธุรกิจที่ขายบริการ (Service Firm) ได้แก่ สำนักงานบัญชี สำนักงานทนายความ ร้านอินเทอร์เน็ต โรงแรม โรงภาพยนตร์ รถทัวร์ และ ธุรกิจโฆษณา เป็นต้น
2. ธุรกิจที่ซื้อขายสินค้า (Merchandising Firm) ได้แก่ ร้านค้าปลีก ร้านค้าส่ง และห้างสรรพสินค้า เป็นต้น
3. ธุรกิจที่ผลิตสินค้าออกจำหน่าย (Manufacturing Firm) ได้แก่ โรงงานผลิตน้ำมันพืช โรงงานผลิตปูนซีเมนต์ และโรงงานผลิตน้ำดื่ม เป็นต้น

ในการศึกษาวิชาการบัญชี จะเริ่มต้นด้วยการบัญชีสำหรับธุรกิจที่ขายบริการ ซึ่งทำความเข้าใจได้ง่ายกว่าธุรกิจอีก 2 ประเภท โดยเริ่มจากจดบันทึกรายการหรือข้อมูลทางบัญชี จนกระทั่งถึงการสรุปผลและการจัดทำรายงาน แล้วจึงจะทำการศึกษาการบัญชีสำหรับธุรกิจที่ซื้อขายสินค้า และธุรกิจที่ผลิตสินค้า ตามลำดับ

รูปแบบการจัดตั้งธุรกิจ

1. กิจการเจ้าของคนเดียว (Proprietorship) โดยทั่วไปจะเป็นกิจการขนาดเล็ก เช่น ร้านขายอาหาร ร้านถ่ายเอกสาร ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านเสริมสวย และอู่ซ่อมรถ เป็นต้น ผู้เป็นเจ้าของกิจการต้องรับผิดชอบในหนี้สินของกิจการโดยไม่จำกัด
2. ห้างหุ้นส่วน (Partnership) หมายถึงกิจการที่มีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปซึ่งเรียกว่าหุ้นส่วน ร่วมกันลงทุนในกิจการ โดยแบ่งผลกำไรขาดทุนตามข้อตกลงที่ทำกันไว้ ขนาดของกิจการจะใหญ่กว่ากิจการเจ้าของคนเดียว ห้างหุ้นส่วนแบ่งเป็น 2 ประเภท

2.1 **ห้างหุ้นส่วนสามัญ** มีหุ้นส่วนประเภทเดียว คือ ประเภทไม่จำกัดความรับผิด ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน ต้องรับผิดชอบในหนี้สินทั้งปวงของห้างหุ้นส่วนไม่จำกัดจำนวน

2.2 **ห้างหุ้นส่วนจำกัด** มีหุ้นส่วน 2 ประเภท คือ หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด และหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด จะรับผิดชอบในหนี้สินของห้างหุ้นส่วน ไม่เกินจำนวนเงินที่รับจะลงทุนในห้างหุ้นส่วน

3. บริษัทจำกัด (Corporation) การจัดตั้งธุรกิจในรูปแบบนี้จะแบ่งทุนออกเป็นหุ้น มูลค่าหุ้นละเท่า ๆ กัน แล้วนำหุ้นออกจำหน่ายให้กับบุคคลที่สนใจจะลงทุนในบริษัท เราเรียกบุคคลที่ซื้อหุ้นของบริษัทว่าผู้ถือหุ้น (Stockholders) หรือเจ้าของบริษัท ผู้ถือหุ้นรับผิดชอบไม่เกินจำนวนค่าหุ้นที่ยังชำระไม่ครบ

หมายเหตุ หนังสือเล่มนี้จะเริ่มต้นอธิบายในเรื่องที่เกี่ยวกับการบัญชี โดยใช้กิจการเจ้าของคนเดียวเป็นตัวอย่าง แม้ว่าในความเป็นจริงกิจการเจ้าของคนเดียวจะไม่มีการจัดทำบัญชีก็ตาม แต่ช่วยต่อการทำความเข้าใจในเบื้องต้น

ผู้ใช้อข้อมูลทางการบัญชี

โดยปกติเมื่อครบ 1 ปี กิจการต่างๆจะสรุปข้อมูลที่ได้บันทึกบัญชีไว้ แล้วจัดทำเป็นรายงานเพื่อรายงานความเป็นไปของธุรกิจให้แก่บุคคลกลุ่มต่างๆที่สนใจได้รับทราบ รายงานที่จัดทำขึ้นนี้เรียกว่างบการเงิน (Financial Statement) ซึ่งประกอบด้วย กำไรขาดทุน (Income Statement) งบแสดงฐานะการเงิน (Financial Position Statement) และ งบกระแสเงินสด (Cash Flows Statement)

งบแสดงฐานะการเงิน เป็นงบที่ให้ข้อมูลว่า กิจการนั้นมีสินทรัพย์ (เดิมเรียกว่าทรัพย์สิน) หนี้สิน อะไรบ้าง เป็นจำนวนเงินเท่าใด งบกำไรขาดทุนเป็นงบที่แสดงผลการดำเนินงานของกิจการว่า มีรายได้และค่าใช้จ่ายเท่าใด มีกำไรหรือขาดทุนเท่าใด และงบกระแสเงินสดเป็นงบที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเงินสดของกิจการว่า ได้รับเงินสดมาจากแหล่งใดบ้าง และใช้จ่ายออกไปในเรื่องใดบ้าง ข้อมูลเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อบุคคลหลายฝ่ายในการนำไปใช้ในการตัดสินใจในกรณีต่างๆ

มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 1 (ปรับปรุง 2552) ใช้คำว่า “งบแสดงฐานะการเงิน” แทนคำว่า “งบดุล”

บุคคลภายนอกกิจการที่มีส่วนได้เสียกับกิจการ ต้องการใช้ข้อมูลในงบการเงินในวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน เช่น นักลงทุนใช้งบการเงินเพื่อตัดสินใจว่า ควรจะซื้อหุ้นของกิจการนั้นหรือไม่ ผู้ถือหุ้นต้องการทราบว่า การดำเนินงานของกิจการประสบความสำเร็จหรือไม่ ฐานะการเงินของกิจการมีความมั่นคงเพียงใด ทั้งนี้ก็เพื่อ ประเมินความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารกิจการและนโยบายในเรื่องเงินปันผล เจ้าหนี้ต้องการทราบความสามารถในการชำระหนี้ของกิจการ กรมสรรพากรต้องการประเมินภาษีที่เรียกเก็บจากกิจการ นอกจากงบการเงินแล้ว ข้อมูลทางบัญชีอื่นอาจเป็นที่ต้องการใช้ของบุคคลภายนอก เช่น กระทรวงพาณิชย์ต้องการข้อมูลต้นทุนการผลิตของสินค้าบางชนิด เพื่ออนุมัติการขึ้นราคา

บุคคลภายในกิจการได้แก่ผู้บริหารในระดับต่างๆ เช่น กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการฝ่ายผลิต และผู้จัดการฝ่ายขาย เป็นต้น ต้องการข้อมูลทางการบัญชีเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนและควบคุมการดำเนินงานของกิจการ

หลักและแนวความคิดในทางการบัญชี (Accounting Principles and Concepts)

งบการเงินมีประโยชน์ต่อบุคคลหลายฝ่าย เช่น เจ้าของ เจ้าหนี้ และนักลงทุน เป็นต้น ดังนั้น ข้อมูลที่ปรากฏในงบการเงินที่นำเสนอต่อบุคคลฝ่ายต่าง ๆ นั้น จะต้องเป็นข้อมูลที่มีลักษณะที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการดังนี้ *ประการแรก* มีความเกี่ยวข้อง (Relevance) กับการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน นั่นคือ ข้อมูลในงบการเงินสามารถใช้ประเมินเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตได้ *ประการที่สอง* มีความเชื่อถือได้ (Reliability) นั่นคือ ต้องเป็นข้อมูลที่มีความเที่ยงธรรม ไม่ใช่ข้อมูลที่เสริมแต่งขึ้นเพื่อหวังประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใด *ประการที่สาม* การเปรียบเทียบกันได้ (Comparability) นั่นคือ ข้อมูลคนละงวดเวลาหนึ่งต้องเปรียบเทียบกันได้ และต้องสามารถเปรียบเทียบกับข้อมูลในงบการเงินของกิจการอื่นได้ด้วย

ดังนั้นเพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์ของผู้ใช้งบการเงินทุกกลุ่ม จึงมีข้อกำหนดให้งบการเงินของทุกกิจการ ต้องได้รับการตรวจสอบจากบุคคลภายนอกกิจการที่เรียกว่า ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เพื่อให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตออกความเห็นว่างบการเงินของกิจการนั้นๆ ได้จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินของไทย (Thai Financial Reporting Standards; TFRS) หรือไม่ สภาวิชาชีพบัญชีได้ออกมาตรฐานการบัญชีหลายฉบับ^{*} ทั้งนี้เพื่อให้กับบัญชีซึ่งเป็นผู้จัดทำงบการเงินได้ถือเป็นหลักปฏิบัติ มาตรฐานฉบับต่างๆนั้น ล้วนแต่มีรากฐานมาจากหลักและแนวความคิดในทางการบัญชีทั้งสิ้น สำหรับนักศึกษาคณะบัญชีหรือสาขาการบัญชี เมื่อได้ทำความเข้าใจหัวข้อย่อยทั้ง 12 หัวข้อแล้ว ควรศึกษา “แม่บทการบัญชี (Framework)” เพิ่มเติม

^{*} แต่ดั้งเดิมอยู่ในความรับผิดชอบของสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย

หน่วยเงินตรา (Monetary Unit)

ปัจจุบันเราใช้เงินตราเป็นสื่อในการแลกเปลี่ยน ดังนั้น ในการบันทึกหรือรายงานข้อมูลทางบัญชี จะต้องบันทึกหรือรายงานด้วยหน่วยเงินตราเสมอ ซึ่งจะทำให้ข้อมูลทางบัญชีสามารถสื่อความหมายกับผู้ที่ใช้ข้อมูลทางบัญชีได้เป็นอย่างดี

ความเป็นหน่วยงานของกิจการ (Business Entity)

กิจการต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นมา ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของเจ้าของคนเดียว หรือห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทจำกัดก็ตาม ถือว่าเป็นหน่วยงานหน่วยหนึ่งที่แยกเป็นอิสระจากเจ้าของกิจการ ดังนั้น ข้อมูลของแต่ละกิจการจะต้องบันทึกแยกจากกัน และต้องแยกออกจากส่วนของเจ้าของด้วย ทั้งนี้เพื่อจะทำให้การวัดผลการดำเนินงานของแต่ละกิจการเป็นไปอย่างถูกต้อง เช่น นายสมานมีกิจการ 2 ประเภท คือ กิจการซ่อมรถ และกิจการตัดผม นายสมานจะต้องบันทึก สินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ และ ค่าใช้จ่าย ของแต่ละกิจการแยกจากกัน และไม่นำเอารายได้และค่าใช้จ่ายของครอบครัวมาปนกับของกิจการ

กิจการซ่อมรถ	กิจการตัดผม	ครอบครัว
- สินทรัพย์	- สินทรัพย์	- สินทรัพย์
- หนี้สิน	- หนี้สิน	- หนี้สิน
- รายได้	- รายได้	- รายได้
- ค่าใช้จ่าย	- ค่าใช้จ่าย	- ค่าใช้จ่าย

ในแง่ของกฎหมาย สินทรัพย์และหนี้สินที่เป็นของกิจการ (เจ้าของคนเดียว) และสินทรัพย์และหนี้สินที่เป็นของส่วนตัวเจ้าของ ถือว่าเป็นส่วนเดียวกัน

การดำเนินงานต่อเนื่อง (Going Concern)

การจัดทำงบการเงินของกิจการต่างๆ จัดทำขึ้นตามข้อสมมติที่ว่า กิจการจะยังคงดำเนินงานต่อเนื่องไปเรื่อยๆ ในอนาคต สินทรัพย์ของกิจการมีไว้เพื่อใช้ในการดำเนินงาน มิได้มีไว้เพื่อขาย ดังนั้น สินทรัพย์ที่แสดงในงบแสดงฐานะการเงินจึงแสดงด้วยราคาทุน เช่น ที่ดินซึ่งใช้เป็นที่ตั้งอาคารของกิจการซื้อเมื่อ 5 ปีที่แล้วราคา 1,000,000 บาท ปัจจุบันมีราคา 5,000,000 บาท งบแสดงฐานะการเงินของปีปัจจุบันยังคงแสดงที่ดินด้วยราคา 1,000,000 บาทเช่นเดิม อย่างไรก็ตาม แนวความคิดในเรื่อง “การดำเนินงานต่อเนื่อง” ไม่อาจจะนำมาใช้ได้เมื่อมีเหตุชี้ชัดว่า จะหยุดการดำเนินงาน เช่น เลิกหรือขายกิจการ ในกรณีนี้ควรแสดงสินทรัพย์ด้วยราคาตลาดในปัจจุบัน (Current Market Value)

งวดเวลา (Time Period)

การวัดผลการดำเนินงานจะทำได้ถูกต้องที่สุด ก็ต่อเมื่อเลิกดำเนินกิจการ โดยเปรียบเทียบจำนวนเงินที่ลงทุน กับ จำนวนเงินที่เหลืออยู่หลังจากเลิกกิจการ เช่น นายสมานเริ่มเปิดกิจการซ่อมรถเมื่อ 1 มกราคม 2546 โดยลงทุนด้วยเงินสด 500,000 บาท สิ้นปี 2548 เงินสดของกิจการมีจำนวน

800,000 บาท ในวันสิ้นปี 2548 นายสมานเลิกกิจการซ่อมรถ โดยขายสินทรัพย์ต่างๆที่เป็นของกิจการทั้งหมดได้ 900,000 บาท กิจการไม่มีหนี้สิน และตั้งแต่เปิดกิจการจนกระทั่งเลิกกิจการ ไม่ได้มีการนำเอาเงินของกิจการไปใช้ส่วนตัวแต่อย่างใด ฉะนั้นในระยะเวลา 3 ปี นายสมานมีกำไรเท่ากับ $1,200,000$ บาท ($800,000 + 900,000 - 500,000$) โดยเฉลี่ยนายสมานจะมีกำไรปีละ 400,000 บาท ($1,200,000$ บาท / 3 ปี)

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้จัดตั้งกิจการขึ้นมาแล้ว บุคคลหลายฝ่ายที่มีส่วนได้เสียกับกิจการย่อมต้องการทราบผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกิจการเป็นระยะๆ ดังนั้น จึงต้องมีการแบ่งการดำเนินงานออกเป็นงวด ๆ เรียกว่า **งวดบัญชี (Accounting Period)** ระยะเวลาของงวดบัญชีอาจจะเท่ากับ 1 เดือน 3 เดือน 6 เดือน หรือ 1 ปี ทั้งนี้เพื่อให้สามารถจัดทำรายงานทางการเงินได้

หลักราคาทุนเดิม (Historical Cost Principle)

โดยส่วนใหญ่กิจการบันทึกและแสดงสินทรัพย์ในงบแสดงฐานะการเงิน ตามราคาที่ได้จ่ายไปจริง (ราคาทุนเดิม) แม้ว่าต่อมาสินทรัพย์นั้นจะมีราคาสูงขึ้นจากเดิมก็ตาม แต่จะยังคงแสดงสินทรัพย์นั้นตามราคาทุนเดิม เช่น ที่ดินซึ่งใช้เป็นที่ดินตั้งอาคารของบริษัทซื้อมาในราคา 1,000,000 บาท ต่อมาอีก 5 ปีราคาที่ดินเพิ่มเป็น 5,000,000 บาท กิจการจะยังคงแสดงราคาที่ดินในงบแสดงฐานะการเงินตามราคาที่ได้ซื้อเข้ามาคือ 1,000,000 บาท ส่วนหนี้สินจะบันทึกด้วยจำนวนเงินที่จะต้องจ่ายชำระ (สำหรับราคาทุนปัจจุบัน มูลค่าที่จะได้รับ และมูลค่าปัจจุบัน ที่สามารถเลือกใช้ได้ จะไม่ขอกกล่าวในที่นี้)

หลักความน่าเชื่อถือ (Reliability Principle)

ข้อมูลในงบการเงินจะมีความน่าเชื่อถือเมื่อ แสดงข้อมูลตามความจริงที่ควรจะเป็น แสดงข้อมูลอย่างมีเหตุผล สามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลได้ และข้อมูลต้องมีความเป็นกลาง นั่นคือต้องไม่แสดงข้อมูลในลักษณะที่ทำให้ผู้ใช้งบการเงินตัดสินใจตามที่กิจการต้องการ

หลักการรับรู้รายได้ (Revenue Recognition Principle)

กิจการจะรับรู้รายได้ (บันทึกรายได้) เมื่อรายได้เกิดขึ้น รายได้เกิดขึ้นเมื่อมีการส่งมอบสินค้าให้แก่ลูกค้าแล้ว (สำหรับกิจการที่ขายสินค้า) หรือเมื่อการให้บริการแก่ลูกค้าได้สิ้นสุดลงแล้ว (สำหรับกิจการที่ขายบริการ) **ไม่ได้ยึดเอาเรื่องของการรับเงินเป็นเกณฑ์ในการรับรู้รายได้** การรับรู้รายได้ตามเกณฑ์นี้เรียกว่า **เกณฑ์คงค้าง (Accrual Basis)** ดังนั้น ยอดรายได้ที่แสดงในงบกำไรขาดทุน จึงหมายถึง ยอดรายได้ที่เกิดขึ้นแล้วในงวดบัญชี ไม่ได้หมายถึงจำนวนเงินที่ได้รับจากการขายสินค้าหรือบริการสำหรับรายได้บางประเภทเกิดขึ้นในลักษณะต่อเนื่อง จะรับรู้รายได้ตามส่วนของระยะเวลาที่ให้บริการแก่ลูกค้าแล้ว เช่น ได้รับเงินค่าเช่าอาคาร 30,000 บาท เป็นของระยะเวลา 3 เดือน เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2548 รายได้เกิดขึ้นต่อเนื่องทุกวัน ยอดค่าเช่าที่จะรับรู้เป็นรายได้ของงวดบัญชีนี้ก็คือ 20,000 บาท (ให้บริการแล้ว 2 เดือน) ส่วนอีก 10,000 บาทจะรับรู้เป็นรายได้ในปีหน้า (ปี 2549)

ตัวอย่างที่ 1 ร้านซ่อมรถแห่งหนึ่ง ได้ซ่อมรถให้ลูกค้ารายหนึ่งเสร็จเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2548 คิดค่าซ่อมรถ 1,000 บาท ลูกค้ามารับรถในวันที่ 7 ธันวาคม 2548 แต่ยังไม่ได้ชำระเงิน ต่อมาลูกค้าชำระค่าซ่อมรถในวันที่ 4 มกราคม 2549 ตามตัวอย่างนี้ ถือว่ารายได้เกิดขึ้นแล้วในปี 2548 ดังนั้นต้องแสดงค่าซ่อมรถจำนวน 1,000 บาทเป็นรายได้ของปี 2548 ส่วนการรับเงิน 1,000 บาทในปี 2549 (เรียกว่า รายรับ) ไม่ได้เป็นรายได้ของปี 2549 แต่อย่างใด แต่เป็นการรับชำระหนี้จากลูกหนี้ (ลูกค้า)

ตัวอย่างที่ 2 เมื่อต้นเดือนสิงหาคมปี 2548 บริษัทจำหน่ายวารสารรายเดือนแห่งหนึ่ง ได้รับเงินค่าสมาชิกวารสารเป็นเงิน 1,200 บาท ซึ่งเป็นค่าวารสารของ 12 เดือน (สิงหาคม 2548 ถึง กรกฎาคม 2549) ได้จัดส่งวารสารไปให้ลูกค้าครบทั้ง 12 เล่ม (ปี 2548 จำนวน 5 เล่ม และปี 2549 จำนวน 7 เล่ม) แม้ว่าจะมีรายรับในปี 2548 จำนวน 1,200 บาทก็ตาม แต่รายได้ที่เกิดขึ้นในปี 2548 เพียง 500 บาทเท่านั้น ส่วนในปี 2549 แม้ว่าจะไม่มีรายรับก็ตาม แต่ถือว่ารายได้เกิดขึ้น 700 บาท

หลักการจับคู่ค่าใช้จ่ายกับรายได้ (Matching Principle)

เป็นเรื่องของการรับรู้ค่าใช้จ่าย (บันทึกค่าใช้จ่าย) รายการใดที่เป็นค่าใช้จ่ายหรือเป็นต้นทุนที่ก่อให้เกิดรายได้ต้องบันทึกการขึ้น เพื่อนำไปหักรายได้ในการคำนวณหากำไรขาดทุน ค่าใช้จ่ายสามารถแบ่งออกตามลักษณะการเกิดขึ้นได้ 2 ประเภท คือ ค่าใช้จ่ายที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับรายได้ (Direct Matching) เช่น ซื้อสินค้ามาราคาชิ้นละ 30,000 บาท ขายไปในราคา 50,000 บาท รายได้จากการขายเกิดขึ้น 50,000 บาท และค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นทันทีเช่นกันคือ 30,000 บาท (เรียกว่า ต้นทุนสินค้าที่ขาย) ส่วนค่าใช้จ่ายอีกประเภทหนึ่งเรียกว่า ค่าใช้จ่ายสำหรับงวด (Period Expense) เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นตามงวดเวลา เช่น เงินเดือน ค่าเช่าสำนักงาน และ ค่าประกันภัย เป็นต้น *การรับรู้ค่าใช้จ่าย ไม่ได้ยึดเอาเรื่องของการจ่ายเงินเป็นเกณฑ์ แต่จะรับรู้เมื่อค่าใช้จ่ายได้เกิดขึ้นแล้ว* การรับรู้ค่าใช้จ่ายตามเกณฑ์นี้เรียกว่า **เกณฑ์คงค้าง (Accrual Basis)**

ตัวอย่างที่ 1 วันที่ 25 ธันวาคม 2548 บริษัทแห่งหนึ่งได้รับใบแจ้งหนี้ค่าไฟฟ้าของเดือน ธันวาคม 2548 เป็นเงิน 50,000 บาท และได้จ่ายค่าไฟฟ้าจำนวนนี้ในวันที่ 10 มกราคม 2549 แม้ว่าในปี 2548 ไม่ได้มีการจ่ายค่าไฟฟ้าก็ตาม แต่ค่าใช้จ่ายได้เกิดขึ้นแล้ว เพราะบริษัทได้รับบริการแล้ว (ได้ใช้ไฟฟ้าไปแล้ว) ต้องแสดงค่าไฟฟ้าจำนวน 50,000 บาทเป็นค่าใช้จ่ายของปี 2548 ส่วนในปี 2549 แม้ว่าจะได้มีการจ่ายเงินค่าไฟฟ้าจำนวน 50,000 บาทก็ตาม (เรียกว่ารายจ่าย) ไม่ได้ถือเป็นค่าใช้จ่ายของปี 2549 แต่อย่างใด แต่เป็นการจ่ายชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ (การไฟฟ้า)

ตัวอย่างที่ 2 วันที่ 1 สิงหาคม 2548 บริษัทแห่งหนึ่งจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยอาคาร 60,000 บาท ระยะเวลาการประกัน 1 ปี (1 ส.ค. 2548 ถึง 31 ก.ค. 2549) แม้ว่าจะมีรายจ่าย 60,000 บาทในปี 2548 ก็ตาม แต่ค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นในปี 2548 เพียง 25,000 บาท (5 เดือนๆ ละ 5,000 บาท) ส่วนอีก 35,000 บาท (7 เดือนๆ ละ 5,000 บาท) ถือเป็นค่าใช้จ่ายของปี 2549 แม้ว่าจะไม่ได้มีการจ่ายเงินเลยก็ตาม

หลักความสม่ำเสมอ (Consistency Principle)

การนำเอางบการเงินของแต่ละงวดบัญชีมาเปรียบเทียบกัน (เช่น เปรียบเทียบกำไรสุทธิของปี 2547 กับปี 2548) การเปรียบเทียบจะมีความหมายก็ต่อเมื่อ งบการเงินของแต่ละงวดบัญชีที่ได้นำมาเปรียบเทียบกันนั้น ได้จัดทำขึ้นด้วยวิธีการทางบัญชีเดียวกัน ดังนั้น เมื่อได้เลือกใช้วิธีการทางบัญชีใดแล้ว ควรใช้วิธีการนั้นอย่างสม่ำเสมอ

อย่างไรก็ตาม อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการทางบัญชีที่เคยใช้อยู่ก็ได้ เมื่อเห็นว่าวิธีการทางบัญชีใหม่ที่ใช้มีความเหมาะสมกว่า แต่จะต้องมีการเปิดเผยว่า การเปลี่ยนแปลงวิธีการทางบัญชีมีผลต่อกำไรขาดทุนอย่างไร เช่น ซื้อสินค้า 2 ครั้งๆละ 1 ชิ้น ครั้งแรกราคาชิ้นละ 1,000 บาท ครั้งที่สองราคาชิ้นละ 1,200 บาท แล้วได้ขายไป 1 ชิ้นในราคา 1,500 บาท ไม่ทราบว่ายขายชิ้นใดออกไป เพราะสินค้าทั้งสองชิ้นเหมือนกันทุกประการ การคำนวณกำไรสามารถคำนวณได้ดังนี้

	วิธีที่ 1	วิธีที่ 2	วิธีที่ 3	
รายได้จากการขาย	1,500	1,500	1,500	บาท
หัก ต้นทุนสินค้าที่ขาย	<u>1,000</u>	<u>1,200</u>	<u>1,100</u>	บาท
กำไรขั้นต้น	<u><u>500</u></u>	<u><u>300</u></u>	<u><u>400</u></u>	บาท

สมมติว่าในปีที่ผ่านมา ๆ มา กิจการเลือกใช้วิธีที่ 2 แต่ปีปัจจุบันได้เปลี่ยนมาใช้วิธีที่ 1 ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงจากวิธีที่ 2 มาเป็นวิธีที่ 1 มีผลทำให้กำไรขั้นต้นเพิ่มขึ้นจากวิธีการเดิมที่ใช้อยู่ 200 บาท กำไรขั้นต้นของปีที่แล้วกับของปีปัจจุบัน ไม่สามารถเปรียบเทียบกันได้อย่างมีความหมาย เพราะใช้วิธีการคำนวณกำไรที่ต่างกัน (ปีที่แล้วคำนวณตามวิธีที่ 2 ส่วนปีปัจจุบันคำนวณตามวิธีที่ 1) ดังนั้น ถ้าต้องการนำเอากำไรขั้นต้นของปีที่แล้ว มาเปรียบเทียบกับของปีปัจจุบัน จะต้องคำนวณกำไรขั้นต้นของปีที่แล้วใหม่ เพื่อให้แสดงกำไรขั้นต้นตามวิธีที่ 1 แล้วจึงทำการเปรียบเทียบกัน

หลักการเปิดเผยข้อมูลอย่างเพียงพอ (Full Disclosure Principle)

งบการเงินที่จัดทำขึ้น ควรมีการเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญอย่างเพียงพอ โดยทั่วไปนักบัญชีถือหลักว่า ถ้ารายการใดไม่เปิดเผยแล้วจะเป็นเหตุให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจผิด ก็ควรจะเปิดเผยรายการนั้นๆ ข้อมูลที่ต้องการเปิดเผย จะแสดงไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน เช่น รายได้จากการขายสินค้ารับรู้เป็นรายได้เมื่อมีการส่งมอบสินค้าให้แก่ลูกค้าแล้ว ที่ดินแสดงตามราคาทุนเดิม บริษัทถูกฟ้องเรียกค่าเสียหาย 20 ล้านบาท ผลของคดีความยังไม่สามารถประเมินได้ในขณะนี้

หลักสาระสำคัญ (Materiality Principle)

รายการทางบัญชีที่ถือว่าเป็นสาระสำคัญเมื่อ ความผิดพลาดของรายการหรือการไม่แสดงรายการนั้นในงบการเงิน มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน การระบุว่ารายการใดเป็นสาระสำคัญ

หรือไม่ นักบัญชีมักจะใช้จำนวนเงินของรายการนั้น เทียบกับยอดขาย หรือ ยอดรวมของสินทรัพย์ เป็นต้น ซึ่งอาจจะกำหนดเป็นเปอร์เซ็นต์ เช่น จำนวนเงินของรายการใดก็ตาม เมื่อคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของยอดขายแล้ว มีค่าตั้งแต่ 1% ขึ้นไป ถือว่ารายการนั้นเป็นสาระสำคัญ สำหรับรายการที่ไม่เป็นสาระสำคัญ อาจไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปก็ได้ เช่น กิจการซื้อเครื่องคิดเลขราคา 500 บาท ประมาณว่าจะใช้งานได้ 5 ปี ตามหลักการบัญชีจะต้องเฉลี่ยรายจ่าย 500 บาทเป็นค่าใช้จ่ายในปีที่ 1-5 ปีละ 100 บาท แต่กิจการอาจจะบันทึก 500 บาทเป็นค่าใช้จ่ายทั้งจำนวนในปีที่ 1 เลยก็ได้ เพราะจำนวนเงินน้อยมากเมื่อเทียบกับยอดขายของกิจการซึ่งมีมากกว่า 500 ล้านบาท

หลักความระมัดระวัง (Conservatism Principle)

การจัดทำงบการเงินต้องคำนึงถึงความไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้นด้วย ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องใช้ดุลยพินิจในการคาดคะเนหรือประมาณการถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากความไม่แน่นอนนั้น เช่น สิ้นปีกิจการมีลูกหนี้รวม 100,000 บาท ประมาณว่าจะเก็บเงินจากลูกหนี้ได้เพียง 92,000 บาท งบแสดงฐานะการเงินจะแสดงยอดลูกหนี้ 92,000 บาท ส่วนยอดที่คาดว่าจะเก็บเงินไม่ได้อีก 8,000 บาทจะแสดงเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุน อีกตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ สินค้ามีราคาตามที่ซื้อมา 100,000 บาท แต่ราคาตลาดเท่ากับ 80,000 บาท งบแสดงฐานะการเงินจะแสดงสินค้าในราคา 80,000 บาท เป็นการยอมรับผลขาดทุน 20,000 บาททันที แม่ว่ายังไม่ได้มีการขายสินค้าก็ตาม ทั้งสองกรณีที่ยกตัวอย่างเป็นการรับรู้ค่าใช้จ่ายโดยที่ค่าใช้จ่ายยังไม่ได้เกิดขึ้นจริง หลักความระมัดระวังถูกนำมาใช้เพื่อไม่ต้องการให้แสดงสินทรัพย์หรือรายได้สูงเกินไป และหนี้สินหรือค่าใช้จ่ายต่ำเกินไป การประมาณการรายการอื่นๆ เช่น ค่าใช้จ่ายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการรับประกันสินค้าที่ขาย อายุการใช้งานของอาคารและอุปกรณ์ต่างๆ

ฐานะทางการเงินของส่วนบุคคล

ก่อนที่จะทำการศึกษาเรื่องงบการเงินของธุรกิจซึ่งอยู่ในบทถัดไป ขอยกตัวอย่างเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีของส่วนบุคคล ทั้งนี้เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาเรื่องงบการเงิน จากที่ได้กล่าวมาแล้วในช่วงแรกว่า การดำเนินชีวิตของทุกคนในแต่ละวัน ล้วนแต่มีเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีทั้งสิ้น

สมมติว่าท่านจบการศึกษาแล้ว ได้งานทำที่จังหวัดเชียงใหม่ บิดามารดาได้ให้เงินจำนวน 400,000 บาทเพื่อใช้เป็นทุนในการสร้างฐานะ และท่านได้ขอยืมเงินจากเพื่อนอีก 120,000 บาท ในวันที่ 1 พฤษภาคม 2549 (วันเริ่มต้นทำงาน) ได้ซื้อรถยนต์ 1 คันในราคา 500,000 บาท ดังนั้น ณ วันที่ 1 พฤษภาคม 2549 ท่านจะมีทรัพย์สินรวม 520,000 บาท (เงินสด 20,000 บาท และรถยนต์ 500,000 บาท) มีหนี้สิน (เงินยืมจากเพื่อน) 120,000 บาท หรืออาจกล่าวได้ว่า ท่านมีทรัพย์สินสุทธิเท่ากับ 400,000 บาท (520,000 - 120,000) สมมติว่าเราเรียกทรัพย์สินสุทธิว่า "ส่วนของตัวเอง" ถ้าต้องการแสดงฐานะการเงินของท่านในรูปลักษณะของทางบัญชีจะเป็นดังนี้ (แนะนำ: วิดีโอคลิปที่ YouTube บรรยายหัวข้อนี้ [แต่ที่นี้](#))

งบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 1 พฤษภาคม 2549			
ทรัพย์สิน		หนี้สินและส่วนของตัวเอง	
เงินสด	20,000	หนี้สิน-เงินยืมจากเพื่อน	120,000
รถยนต์	500,000	ส่วนของตัวเอง	400,000
รวม	520,000	รวม	520,000

สิ้นเดือนพฤษภาคมได้รับเงินเดือน 40,000 บาท และในระหว่างวันที่ 1 - 31 พฤษภาคม รายจ่ายมีดังนี้

ค่าน้ำมันรถ	4,000 บาท
ค่าอาหาร	6,000
ค่าเช่าบ้าน (เดือนละ 5,000 บาท)	4,000
ซื้อทองคำ 1 เส้น	6,000
ชำระหนี้เพื่อน	30,000
รวมรายจ่าย	50,000 บาท

ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2549 ท่านจะมีเงินสดเหลืออยู่ 10,000 บาท (ต้นเดือน 20,000 บาท + เงินเดือน 40,000 บาท - รายจ่าย 50,000 บาท) หนี้สินที่ยืมจากเพื่อนคงเหลือ 90,000 บาท (ยอดต้นเดือน 120,000 บาท - ชำระคืน 30,000 บาท) และค่าเช่าบ้านค้างจ่าย 1,000 บาท (ค่าเช่าเดือนละ 5,000 บาท - จ่ายชำระ 4,000 บาท) การแสดงฐานะการเงินของท่าน ณ วันสิ้นเดือนจะเป็นดังนี้

งบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2549			
ทรัพย์สิน		หนี้สินและส่วนของตัวเอง	
เงินสด	10,000	หนี้สิน-เงินยืมจากเพื่อน	90,000
ทองคำ ²	6,000	หนี้สิน-ค่าเช่าบ้านค้างจ่าย	1,000
รถยนต์ ³	500,000	รวมหนี้สิน	91,000
		ส่วนของตัวเอง ¹	425,000
รวม	516,000	รวม	516,000

¹ ทรัพย์สินสุทธิ = ทรัพย์สิน 516,000 บาท - หนี้สินทั้งหมด 91,000 บาท = 425,000 บาท
² สมมติว่ายังราคา 6,000 บาทเหมือนเดิม (ในความเป็นจริงราคาอาจสูงขึ้นหรือลดลง)
³ สมมติว่ายังคงมีราคา 500,000 บาทเช่นเดิม (ในความเป็นจริงราคาต้องต่ำกว่า 500,000 บาท)

จากการเปรียบเทียบฐานะการเงินของท่าน ณ วันต้นเดือนและปลายเดือนจะพบว่า ยอดรวมทรัพย์สินทั้งหมดลดลง 4,000 บาท (ต้นเดือน 520,000 บาท ปลายเดือนเหลือ 516,000 บาท) ซึ่งคนทั่วไปมักจะเข้าใจว่า เมื่อทรัพย์สินของท่านลดลงแสดงว่า “ท่านจนลง” ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง

การประเมินฐานะการเงินต้องพิจารณาทั้งทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งจะเห็นว่าหนี้สินของท่านก็ลดลงด้วยเท่ากับ 29,000 บาท (ต้นเดือน 120,000 บาท ปลายเดือนเหลือ 91,000 บาท) ดังนั้น ทรัพย์สินสุทธิ (ส่วนของตัวเอง) เพิ่มขึ้น 25,000 บาท (29,000 บาท – 4,000 บาท) หรืออาจจะดูจากส่วนของตัวเองซึ่งมียอดเพิ่มขึ้นเท่ากับ 25,000 บาท (ต้นเดือน 400,000 บาท ปลายเดือนเพิ่มเป็น 425,000 บาท) แสดงว่า “ท่านรวยขึ้น”

ส่วนของตัวเองหรือทรัพย์สินสุทธิของท่านเพิ่มขึ้น 25,000 บาท เป็นผลมาจาก มีรายได้เกินกว่าค่าใช้จ่าย ซึ่งอาจจะแสดงในรูปของรายงานทางบัญชีได้ดังนี้

งบแสดงรายได้และค่าใช้จ่าย		
สำหรับเดือนพฤษภาคม 2549		
รายได้ : เงินเดือน		40,000 บาท
ค่าใช้จ่าย:		
ค่าน้ำมันรถ	4,000	
ค่าอาหาร	6,000	
ค่าเช่าบ้าน	5,000	15,000
รายได้เกินกว่าค่าใช้จ่าย		25,000 บาท

หลายคนอาจจะมีข้อสงสัยว่า ทำไมค่าเช่าบ้านจึงไม่ใช่ตัวเลข 4,000 บาท คำตอบก็คือแสดงค่าใช้จ่ายตามเกณฑ์คงค้าง ซึ่งได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อการจับคู่ค่าใช้จ่ายกับรายได้

การเปลี่ยนแปลงในส่วนของตัวเอง (ทรัพย์สินสุทธิ) อาจแสดงในรูปของรายงานได้ดังนี้

ยอด ณ ต้นเดือน	400,000 บาท
<u>บวก</u> รายได้เกินกว่าค่าใช้จ่าย	<u>25,000</u>
ยอด ณ ปลายเดือน	<u>425,000 บาท</u>

งบแสดงรายได้และค่าใช้จ่าย เทียบได้กับ งบกำไรขาดทุนของทางธุรกิจนั่นเอง แต่จะเรียกรายได้เกินกว่าค่าใช้จ่ายว่า “กำไรสุทธิ” ส่วนงบแสดงฐานะการเงินของส่วนบุคคลก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับงบแสดงฐานะการเงินของทางธุรกิจ เพียงแต่เรียกชื่อบางรายการต่างกันเท่านั้น *ทรัพย์สิน* เรียกว่า “สินทรัพย์” และ *ส่วนของตัวเอง* ถ้าเป็นกิจการเจ้าของคนเดียวเรียกว่า “ส่วนของเจ้าของ” ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนเรียกว่า “ส่วนของผู้เป็นหุ้นส่วน” ถ้าเป็นบริษัทจำกัดเรียกว่า “ส่วนของผูถือหุ้น”

บทที่ 2 งบการเงิน

บทที่ผ่านมาเราได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักและแนวคิดในทางการบัญชี และงบแสดงฐานะการเงินของส่วนบุคคลมาแล้ว ความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจะถูกนำมาประยุกต์ต่อในบทนี้

งบแสดงฐานะการเงิน (Financial Position Statement)

งบแสดงฐานะการเงินเป็นงบแสดงข้อมูลเกี่ยวกับ สินทรัพย์และหนี้สินของกิจการ ณ วันใดวันหนึ่งว่า มีรายการอะไรบ้าง แต่ละรายการมีจำนวนเงินเท่าใด และ ส่วนของเจ้าของกิจการมีจำนวนเท่าใด ตัวอย่างงบแสดงฐานะการเงินอย่างง่าย (แค่ทำความเข้าใจกับรูปแบบก็พอ ไม่ต้องใส่ใจเรื่องตัวเลข)

ร้านนิตตา			
งบแสดงฐานะการเงิน			
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2548			
สินทรัพย์		หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	
	บาท		บาท
เงินสด	20,000	หนี้สิน:	
ลูกหนี้	50,000	เจ้าหนี้	30,000
วัสดุซ่อมรถ	50,000	เงินกู้	100,000
อุปกรณ์ซ่อม (สุทธิ)	380,000	รวมหนี้สิน	130,000
รวมสินทรัพย์	500,000	ส่วนของผู้ถือหุ้น (ทุน) *	370,000
		รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	500,000

* ต้นปี 270,000 บาท บวก กำไรสุทธิ 100,000 บาท รวมเป็น 370,000 บาท

หมายเหตุ มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 1 (ปรับปรุง 2552) ใช้คำว่า “งบแสดงฐานะการเงิน” แทนคำว่า “งบดุล”

สินทรัพย์ (Assets) หมายถึง ทรัพย์สินของกิจการเป็นเจ้าของ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อกิจการในอนาคต เช่น เงินสด เงินฝากธนาคาร ลูกหนี้ สินค้า เครื่องคอมพิวเตอร์ อาคาร ที่ดิน ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และ สัมปทานบัตร เป็นต้น การแบ่งประเภทของสินทรัพย์จะกล่าวในบทที่ 4

หนี้สิน (Liabilities) หมายถึง ภาระผูกพันที่กิจการต้องจ่ายชำระในอนาคต เช่น เจ้าหนี้ ค่าไฟฟ้าค้างจ่าย เงินกู้ และ ตัวเงินจ่าย เป็นต้น การแบ่งประเภทของหนี้สินจะกล่าวในบทที่ 4 เช่นกัน

ส่วนของผู้ถือหุ้น (Owner's Equity) หมายถึง ส่วนของสินทรัพย์ที่เหลืออยู่หลังจากสิทธิเรียกร้องของบรรดาเจ้าหนี้ของกิจการ ซึ่งเรียกว่าสินทรัพย์สุทธิ (สินทรัพย์ หักด้วย หนี้สิน)

งบกำไรขาดทุน (Income Statement)

งบกำไรขาดทุนเป็นงบที่ แสดงผลการดำเนินงานของธุรกิจในช่วงเวลาหนึ่งว่า มีรายได้และค่าใช้จ่ายเท่าใด มีกำไรหรือขาดทุนเท่าใด ตัวอย่างของงบกำไรขาดทุน (ไม่ต้องใส่ใจเรื่องตัวเลข)

ร้านนัตตา		
งบกำไรขาดทุน		
สำหรับปี สิ้นสุด 31 ธันวาคม 2548		
		บาท
รายได้:		
รายได้ค่าซ่อมรถ		800,000
ค่าใช้จ่าย:		
เงินเดือน	100,000	
ค่าวัสดุซ่อมที่ใช้ไป	200,000	
ค่าเช่าร้าน	240,000	
ค่าสาธารณูปโภค	130,000	
ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ซ่อม	30,000	700,000
กำไรสุทธิ		100,000

รายได้ (Revenues) หมายถึง สินทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นหรือหนี้สินที่ลดลง ซึ่งเป็นผลมาจากการขายสินค้า การให้บริการ หรือ การลงทุนในหลักทรัพย์ โดยปกติจำนวนสินทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นหรือหนี้สินที่ลดลง ก็คือ ราคาสินค้าหรือค่าบริการที่คิดกับลูกค้า เช่น ซ่อมรถให้ลูกค้าเสร็จคิดค่าซ่อม 1,000 บาท ลูกค้ายังไม่ได้จ่ายเงิน ต้องรับรู้รายได้ค่าซ่อมรถ 1,000 บาท (เคยอธิบายมาแล้วหัวข้อ “หลักการรับรู้รายได้” ในบทที่ผ่านมา) การรับรู้รายได้ในกรณีนี้จะเกิดขึ้นพร้อมกับการรับรู้การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ซึ่งหมายถึงมีลูกหนี้เพิ่มขึ้น (เกิดขึ้น) 1,000 บาท ซึ่งจะนำไปแสดงในงบแสดงฐานะการเงิน ส่วนรายได้ที่หมายถึงหนี้สินที่ลดลง เช่น บริษัทจำหน่ายวารสารรายเดือนได้รับเงินค่าสมาชิกวารสาร 1,200 บาท (12 เดือนๆละ 1 เล่ม) ถือว่ามีหนี้สินเกิดขึ้น 1,200 บาท (เป็นตัวอย่างจากหัวข้อ “หลักการรับรู้รายได้” เช่นกัน) เมื่อส่งมอบวารสารให้ลูกค้า 1 เล่ม ต้องรับรู้รายได้จากการขายวารสาร 100 บาท พร้อมกับการลดลงของหนี้สิน 100 บาท หรืออาจจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ชำระหนี้สินด้วยรายได้

ค่าใช้จ่าย (Expenses) หมายถึงสินทรัพย์ที่ลดลงหรือหนี้สินที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการขายสินค้าหรือให้บริการแก่ลูกค้า เช่น ได้รับใบแจ้งหนี้ค่าไฟฟ้าของเดือนธันวาคมเป็นเงิน 50,000 บาท ยังไม่ได้จ่ายเงิน (ตัวอย่างจากหัวข้อ “หลักการจับคู่ค่าใช้จ่ายกับรายได้” ในบทที่ผ่านมา) ต้องรับรู้ค่า